

**UCHWAŁA NR LIX/846/2022
RADY MIASTA KALISZA**

z dnia 28 grudnia 2022 r.

**w sprawie ustanowienia roku 2023 w Kaliszu Rokiem Braci Kościelniaków: Tadeusza, Mieczysława
i Władysława.**

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9 i 18, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r., poz. 559) oraz art.1 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2020 r., poz. 194 ze zm.) uchwała się, co następuje:

§ 1. Z okazji 30. rocznicy śmierci Mieczysława Kościelniaka, oddając hołd artystom plastykom urodzonym w naszym mieście, Rada Miasta Kalisza ustanawia rok **2023 w Kaliszu Rokiem Braci Kościelniaków: Tadeusza, Mieczysława i Władysława.**

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Rady Miasta Kalisza

/.../

Tadeusz Skarżyński

Uzasadnienie

Klub Radnych Prawa i Sprawiedliwości Rady Miasta Kalisza wystąpił z propozycją *zorganizowania roku 2023 pod patronatem trzech braci Kościelniaków: Tadeusza, Mieczysława i Władysława.*

Inicjatywa ta zrodziła się w związku z przypadającą w przyszłym roku 30. rocznicą śmierci Mieczysława Kościelniaka, a także w uznaniu dokonań twórczych utalentowanych plastycznie braci:

Tadeusza Kościelniaka (ur. 11.07.1910 w Kaliszu, zm.14.01.1996 w Kaliszu)

Mieczysława Kościelniaka (ur. 29.01.1912, zm. 5.03.1993 w Słupsku)

Władysława Kościelniaka (ur. 21.09.1916, zm. 13.11.2015 w Kaliszu).

Tadeusz Kościelniak - uznawany był za twórcę wszechstronnego. W jego dorobku znajdują się w szczególności prace malarskie (olej, akwarela), a także rysunki ołówkiem i tuszem. Artysta samodzielnie ukształtował i doskonalił warsztat plastyczny. Wzorował się na mistrzach schyłku XIX wieku. W jego malarstwie dominują sceny rodzajowe, pejzaż, portret, choć nie unikał też artystycznego utrwalania architektury, pod której wrażeniem pozostawał. Gross jego płócien, świadczy o doskonałej znajomości ikonografii i symboliki chrześcijańskiej. Dorobek Tadeusza Kościelniaka prezentowany był m.in. na wystawach krajowych w Poznaniu, Gnieźnie, Łodzi, Gdańsku, Krakowie i Warszawie, a także za granicą: w Göteborgu, Berlinie i Paryżu. Obecnie prace artysty posiadają muzea w Kaliszu, Poznaniu, Warszawie i Berlinie. Dziesiątki wzbogacają kolekcje prywatne.

Mieczysław Kościelniak - malarz i rysownik, uprawiał również grafikę warsztatową i ilustrację książkową. Członek honorowy PEN Clubu oraz członek stowarzyszenia Kultury Europejskiej. Zasiadał w Zarządzie Związku Polskich Artystów Plastyków. Studia plastyczne ukończył na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, a dyplom uzyskał w 1936 roku w pracowni prof. Józefa Mehoffera. Po wybuchu II wojny światowej, uczestniczył w walkach, m.in. w bitwie nad Bzurą w 70 Pułku Piechoty. Z tego okresu pochodzi cykl na płótnie pt. „Polski wrzesień”. Aresztowany w 1941 roku za działalność konspiracyjną, trafił do obozu koncentracyjnego Auschwitz – Birkenau (nr 15261). Jego kartotekę oznaczono adnotacją „powrót niepożądany”. Za drutami, działał w Związku Walki Zbrojnej. Z tego okresu pochodzą rysunki dokumentujące zbrodnie hitlerowskie. Prace wykonywane z narażeniem życia, przenoszone były konspiracyjnie poza obóz, aby ukazać ogrom nazistowskich zbrodni. Wszystkie rysunki, powstałe w obozach oraz wiele powojennych, zgromadzone zostały w Państwowym Muzeum Auschwitz – Birkenau w Oświęcimiu (ok. 600). W 1945 roku, wraz z innymi więźniami M. Kościelniak trafił do Mauthausen, potem Melku i Ebensee, gdzie kontynuował nielegalną twórczość. Po wyzwoleniu obozu przez Amerykanów, przez kilka miesięcy walczył w szeregach armii USA. W tym czasie, powstały portrety wybitnych mężów stanu (m.in. gen. Eisenhowera – przyszłego prezydenta Stanów Zjednoczonych i gen. Pattona). Po powrocie do kraju zamieszkał w Warszawie. W 1946 r., Ministerstwo Kultury i Sztuki oddelegowało artystę do Oświęcimia, gdzie w miejscu obozu śmierci, tworzono muzeum. Współpracował z Główną Komisją Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce (cztery lata). W 1955 roku otrzymał Złoty Krzyż Zasługi za pracę artystyczną w czasie niewoli w nazistowskich obozach zagłady. Odbывał liczne podróże w latach sześćdziesiątych XX wieku, których pokłosiem jest bogata kolekcja prac. Współpracował z wydawnictwami i czasopismami jako ilustrator, rysownik, dziennikarz, m.in. ze „Światem Młodych”, „Młodym Technikiem”. Owocem pasji literackich M. Kościelniaka były liczne prace ilustrujące wielkie dzieła klasyki polskiej i światowej, wykonywane w technice akwaforty i suchorytu. Jego ilustracje cieszyły się ogromnym uznaniem. Artysta, wzbogacił ok. 250 pozycji wydawniczych, głównie dla młodzieży, za co otrzymał medal Komisji Edukacji Narodowej. W 1985 roku, został uhonorowany przez Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Medalem Pamiątkowym za szczególne zasługi w rozwoju polskiej książki szkolnej (ilustracje do podręcznika historii). W roku 1971, podczas beatyfikacji ojca Maksymiliana Marii Kolbego, M. Kościelniak podarował Ojcu św. Pawłowi VI 16. grafik przedstawiających życie męczennika z Oświęcimia. Świadcami tego wydarzenia byli prymas Polski Stefan Wyszyński i kard. Karol Wojtyła. W 1982 roku, podczas kanonizacji ojca M.M. Kolbego, M. Kościelniak spotkał się w Rzymie z Janem Pawłem II, któremu podziękował za wyniesienie na ołtarze jego przyjaciela obozowego. W latach 80-tych, artysta przeprowadził się do Ustki, a potem do Słupska. W tym okresie, bardzo intensywnie tworzył. Kontakt z nim nawiązały: Zeichen der Hoffnung oraz Maksymilian Kolbe Werke – zachodniemieckie organizacje dążące do pojednania i wyrównania krzywd wojennych. W kraju kwitnącej wiśni, dla potrzeb oświatowych powstały filmy z udziałem artysty o martyrologii wojennej Polski, które wykorzystywano na lekcjach w szkołach. W Japonii otwarto również muzea, w których znajdują się prace martyrologiczne oparte głównie na dziełach artysty urodzonego w naszym mieście. W roku 1981, Mieczysław Kościelniak został Honorowym Obywatel Miasta Kalisza,

następnie otrzymał Nagrodę Brata Alberta – za ogólnonarodowy przekaz i humanistyczne treści zawarte w dokumentatorskiej twórczości. Był laureatem Nagrody Wojewody Słupskiego za szczególne osiągnięcia w rozwoju i upowszechnianiu kultury w woj. słupskim. Otrzymał również Nagrodę Miasta Kalisza, ZŁOTĄ PŁYTEĘ za nagrania wspomnień o męczeństwie św. ojca M.M. Kolbego, itd. Prace M. Kościelniaka prezentowane były w wielu miastach Polskich. Wśród miejsc najważniejszych wystaw zagranicznych artysty wymienia się w szczególności: ONZ – Nowy York, Indie, Frankfurt nad Menem, Jerozolima, Sztokholm, Londyn, Japonia, Pekin, Wenecja, Moskwa, Chicago, Belgia, Holandia, Finlandia, Kanada, Niemcy, Szwecja, Austria, Chiny, Rumunia, USA, Flensburg. Dorobek M. Kościelniaka docenili Japończycy, którzy wydali albumy jego reprodukcji, nakręcili film biograficzny i wprowadzili postać M. Kościelniaka do szkolnych podręczników.

Władysław Kościelniak był znanym w Kaliszu i w regionie artystą, plastykiem, publicystą i historykiem. Dokumentując teraźniejszość i popularyzując historię miasta oraz regionu odkrywał mało znane karty historii oraz utrwalał spuściznę „małej ojczyzny”. Rodzinnemu Kaliszowi poświęcił większość swych prac, choć nie brakuje w jego dorobku również przykładów stanowiących pokłosie licznych podróży po świecie. Samodzielną działalność artystyczną rozpoczął w latach czterdziestych XX wieku. W 1947 roku był współzałożycielem Kaliskiego Koła Plastyków, a w 1951 został przyjęty do Związku Polskich Artystów Plastyków na podstawie przedłożonych prac. Członkiem ZPAP był do czasu ogłoszenia stanu wojennego, sprawując funkcję prezesa kalisko – konińskiego oddziału. Zasiadał również w poznańskim zarządzie tej organizacji. W 1977 r. otrzymał Złotą Odznakę ZPAP za „szczególny wkład osobisty w realizowanie statutowych celów i zadań Związku. W latach 1959-1961 pełnił funkcję sekretarza Społecznego Komitetu Obchodów XVIII wieków Kalisza. Pierwsze prace artysty powstały w roku 1946. Rok później rozpoczął profesjonalną działalność w dziedzinie grafiki, uprawiając przede wszystkim linoryt oraz mniej – drzeworyt i inne formy plastycznego wyrazu. W ogromnej ilości swoich prac, również rysunków i obrazów, prezentował przede wszystkim piękno krajobrazu i architektury. Był twórcą setek szkiców, rysunków i notatek artystycznych ukazujących oblicze stron rodzinnych oraz dokumentujących podróże po krajach Basenu Morza Śródziemnego, a także Europy, Azji i Afryki Północnej. Spod ręki W. Kościelniaka wyszło ponad 700 ekslibrisów, a także tysiące projektów druków, m.in.: zaproszeń, znaków firmowych, folderów, listowników, katalogów, dyplomów. W jego dorobku znajduje się blisko 20 plakatów (m.in. do Kaliskich Spotkań Teatralnych) oraz licznych ilustracji książkowych. Opracował ok. 30. wystaw w muzeach, bibliotekach i innych placówkach kulturalnych. Brał udział w ok. 200 wystawach zbiorowych - krajowych i zagranicznych oraz ponad 40. indywidualnych. Jego prace prezentowano w rodzinnym Kaliszu, stolicy regionu - Poznaniu i innych ośrodkach, np.: w Warszawie, Toruniu, w Kalkucie (Indie), we Francji, Włoszech, Holandii, na Słowacji w Macedonii, Czechosłowacji, w Ukrainie i w Niemczech (na olimpiadzie). W. Kościelniak ma w swoim dorobku szereg opracowań i publikacji, a także tysiąc dwieście felietonów, zamieszczanych na łamach „Ziemi Kaliskiej” (zawsze opatrzonej ilustracją), której był współzałożycielem. Pasja poszukiwawcza doprowadziła go do wielu ważnych odkryć – np. odnalezienia wizerunku Św. Franciszka –Dolabellego w kościele oo. Franciszkanów czy też osiemnastowiecznej polichromii na stropie klasztoru tego Zgromadzenia. Jako dokumentalista, artysta i historyk, był jednocześnie autorem opracowań: „Herby i pieczęcie miasta Kalisza”, „O obronności Kalisza”, „Wędrowki po moim Kaliszu” (w maszynopisie), „Klęski w dziejach miasta Kalisza”, „Zabytki architektury Kalisza”, „Kronika Miasta Kalisza” (wspólnie z dr Krzysztofem Walczakiem), „Herby wsi i miast Ziemi Kaliskiej”, „Kim są patronowie naszych ulic” (115 nazwisk w „Ziemi Kaliskiej”), „Prosna – rzeka naszego miasta”, „Przewodnik po Kaliszu”. W jego bibliografii znajdują się również: „Kalisz od A do Z”, „Kalendarium kościoła katolickiego” (w maszynopisie) i „Kronika Miasta Kalisza” (wydanie drugie). Artysta ma w dorobku liczne rekonstrukcje i makiety, których przygotowanie poprzedziły dogłębne badania materiałów ikonograficznych i źródłowych, w tym: *Rekonstrukcji miasta Kalisza z XVII-XVIII w.*, *Makiety zamku kaliskiego*, *Makiety dwu najstarszych świątyń Kalisza na grodzisku i Makiety terenów Kalisza z okresu wczesnopiastowskiego*. Opracował 27 tek rysunków dla miast i gmin regionu. Przekazał część zbiorów do: Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej, Muzeum Historii Przemysłu w Opatówku, Biblioteki Gminnej w Opatówku, Biblioteki UAM, Biblioteki Uczelnianej PWSZ w Kaliszu oraz Książnicy Pedagogicznej. Pod opiekę Miasta Kalisza przekazał własną pracownię z biblioteką i zbiorami. Był członkiem: Związku Oficerów Rezerwy, Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Towarzystwa Przyjaciół Książki. Prace Artysty znajdują się w muzeach Kalisza i regionu oraz w wielu tego typu placówkach w kraju. Mają je w swej kolekcji: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Obrony Narodowej, Polska Akademia Nauk, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Ossolineum, Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, Książnica Pedagogiczna w Kaliszu, Biblioteka Gminna w Opatówku oraz Academy of Fine Art w Kalkucie, Galeria Mosze Pijade w Bitalii (była Jugosławia), jak również krajowi i zagraniczni kolekcjonerzy prywatni. Sylwetce i twórczości W. Kościelniaka poświęcono m.in. trzy prace magisterskie studentów: Wyższej Szkoły

Pedagogicznej w Opolu, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Wrocławskiego. W gronie kaliskich artystów, ma W. Kościelniak poczesne miejsce – jako wierny i wrażliwy portrecista stron rodzinnych. Opowiada o nich we wszystkich znanych sobie językach sztuki: w grafice, w rysunku, w malarstwie akwarelowym i olejnym, w dużych obrazach i małych formach graficznych. Uwrażliwiony na przestrzeń jako plastyk, na czas jako historyk, wciąż na nowo odsłaniał to, co najważniejsze. Wypowiedź plastyczną wspierał publicystyką i dziennikarstwem. „Dokumentując” historię najbliższych sobie miejsc przyczyniał się do wzbogacenia kultury polskiej, a także zachowania dziedzictwa narodowego. W. Kościelniak otrzymał: Krzyż Walecznych za wojnę obronną 1939, Złoty Medal za Zasługi dla Obronności Kraju, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Zasługi dla ZHP z rozetą i mieczami, odznaki „Za zasługi dla Województwa Kaliskiego”, „Za zasługi dla Województwa Poznańskiego”, „Za zasługi dla Wielkopolski”, Indyjski Medal Rabindranatha Tagore, Złotą Odznakę Związku Polskich Artystów Plastyków, Złotą Odznakę Związku Żeglarskiego, Srebrną Odznakę NOT, odznakę „Zasłużony Pracownik Morza”, odznakę „Zasłużony Działacz Kultury”, Medal za wojnę obronną 1939, Honorowy Drukarz, Honorowy Przewodnik po Kaliszu, Honorowy Członek PTTK, Honorową Odznakę Miasta Kalisza i wpis do Złotej Księgi Miasta Kalisza. Był laureatem „Złotej Dziesiątki ’96”. Nagrodę Miasta Kalisza odebrał w 2001 roku. Dwa lata później wygrał plebiscyt „Kaliszanin 2003 Roku”. Otrzymał również: Dyplom Stowarzyszenia Polski Klub Kawaleryjski, Medal „Pro Memoria” 2005, Medal za 50-lecie Pożycia Małżeńskiego, medal „Zasłużony dla Powiatu Kaliskiego”, tytuł „Honorowy Obywatel Miasta Kalisza”, Odznakę Honorową „Zasłużony dla Kultury Polskiej”.

*Prezydent
Miasta Kalisza
/.../
Krystian Kinastowski*